

Justitiekottets betänkande

1982/83:2

om medverkan av lekmän inom åklagarväsendet

Motion

I motion 1981/82:664 av Lisa Mattson m. fl. (s) hemställs – i den del motionen behandlas i detta betänkande – att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående ytterligare utökning av lekmannainslaget inom rättsväsendet (yrkande 11).

Enligt motionärerna bör man på sikt öka inslaget av lekmän inom rättsväsendet. F. n. är det – anför motionärerna – mest angeläget att få till stånd en lekmanamedverkan vid de besvärliga avvägningar som måste göras när man inom åklagarväsendet skall avstå från åtal vid misstanke om brott för att i stället få tid och resurser till insatser mot grövre brottslighet. En lekmanamedverkan på detta område torde enligt motionärerna bäst kunna ordnas genom att lekmän får medverka vid beslut om riktlinjer för åtalsprövningar och prioriteringar inom åklagarväsendet. Motionärerna anser att lekmännen bör knytas till riksåklagaren (RÅ) och länsåklagarna.

Åklagarväsendet

Organisation

Åklagarväsendet förstatligades år 1965 (prop. 1964:100. SU 114, rskr 259). Den organisation som beslutades då har i stort sett behållits oförändrad. De grundläggande bestämmelserna om åklagarväsendet finns i 7 kap. rättegångsbalken (RB), åklagarinstruktionen (1974:910) och kungörelsen (1964:345) om rikets indelning i åklagardistrikt.

Åklagarväsendet är organiserat i tre nivåer. Centralt finns RÅ, regionalt länsåklagarmyndigheterna och lokalt distriktsåklagarmyndigheterna.

RÅ är den högste åklagaren och leder åklagarverksamheten i landet. RÅ biträds av ett kansli.

Det finns 21 länsåklagarmyndigheter varav tre är gemensamma för vardera två län. Chefen för en länsåklagarmyndighet, länsåklagare, leder – under RÅ – åklagarväsendet inom sitt verksamhetsområde. Det finns också fyra länsåklagare för speciella mål med hela landet som verksamhetsområde.

Landet är indelat i 86 åklagardistrikt. De tre största städernas åklagardistrikt ingår inte i någon länsåklagarmyndighets verksamhetsområde. Chefer för åklagarmyndigheterna i dessa distrikt är överåklagare. De är, liksom länsåklagarna, statsåklagare och har i stort sett samma uppgifter som cheferna för länsåklagarmyndigheterna. Åklagarmyndigheterna i de övriga

83 åklagardistriktet lyder under länsåklagarmyndigheterna och har som chef en chefsåklagare.

Lekmannainflytande genom styrelser eller på annat sätt finns inte inom åklagarväsendet.

Antalet tjänster inom åklagarväsendet är ca 1 200.

RÅ:s uppgifter

RÅ är allmän åklagare vid högsta domstolen (HD). Det är bara RÅ som får besluta att allmänt åtal skall fullföljas i HD. Vissa beslut om åtalsunderlåtelse får endast fattas av RÅ (se vidare under rubriken Åtalsunderlåtelse m. m.).

Som högste åklagare är RÅ central förvaltningsmyndighet för åklagarväsendet. Han utövar tillsyn över de andra åklagarnas verksamhet. Vidare bistår han dem med råd och upplysningar samt meddelar anvisningar (cirkulär) för deras tjänsteutövning. Enligt åklagarinstruktionen bör han ägna särskild uppmärksamhet åt tillämpningen av bestämmelserna om åtalsunderlåtelse och om strafföreläggande.

RÅ får ta över uppgifter från lägre åklagare, och deras beslut kan dras under RÅ:s prövning. Några skrivna regler om sådan överprövning finns dock inte.

Enligt 48 kap. 14 § RB företar RÅ i samråd med rikspolisstyrelsen urval av de brott för vilka ordningsbot skall bestämmas, och RÅ bestämmer för olika brott de belopp som skall upptas som ordningsbot (se SFS 1981:716).

Att RÅ har ställning som central förvaltningsmyndighet för åklagarväsendet innebär vidare att han har administrativa uppgifter. Dessa avser främst allmän planering, anslagsfrågor och ekonomi, personaladministration, rekrytering och utbildning av åklagaraspiranter m. m.

Länsåklagarnas uppgifter

Länsåklagarnas arbetsuppgifter kan hänföras antingen till deras chefsfunktioner eller till deras funktioner som utövande åklagare. Chefsfunktionerna kan i sin tur uppdelas i ledning och tillsyn samt administrativ verksamhet.

Länsåklagarnas huvuduppgift är lednings- och tillsynsverksamhet. Chefen för länsåklagarmyndigheten utövar ledningen av åklagarväsendet inom sitt område och skall se till att de lokala åklagarmyndigheterna fullgör sina skyldigheter. Länsåklagarna skall verka för att bestämmelserna om åtalsunderlåtelse och om annan särskild åtalsprövning samt om strafföreläggande tillämpas riktigt och enhetligt. Vidare bistår de åklagarna i distriktet med råd och upplysningar.

Länsåklagarna kan ta över ärenden som handläggs av lägre åklagare och överpröva beslut av sådana åklagare.

I sin funktion som utövande åklagare fullgör länsåklagarna åklagaruppgiften bl. a. i mål där denna uppgift är särskilt krävande.

Vissa beslut om åtalsunderlåtelse fattas av länsåklagare (se vidare nedan under rubriken Åtalsunderlåtelse m. m.). Länsåklagare prövar vidare – med vissa undantag – om förundersökning skall inledas mot tjänstemän inom polisväsendet för brott som har samband med tjänsten och handlägger i övrigt sådana ärenden.

Åtalsunderlåtelse m. m.

De grundläggande bestämmelserna om åtal finns i 20 kap. RB. Åklagare skall, om inte annat är föreskrivet, väcka åtal för brott som hör under allmänt åtal (RB 20:6). Detta innebär att åklagaren som det brukar sägas har en absolut åtalsplikt. Det finns dock betydande inskränkningar i den absoluta åtalsplikten genom att åklagaren i åtskilliga fall skall göra en lämplighetsprövning av åtalsfrågan.

En sådan lämplighetsprövning är föreskriven bl. a. i de bestämmelser som rör åklagarens rätt att besluta om åtalsunderlåtelse.

Enligt 20 kap. 7 § RB får en åklagare besluta om åtalsunderlåtelse i fyra fall (första stycket 1–4).

Punkt 1 avser hötesbrott. Åklagaren får underlåta åtal om det kan antas att i händelse av lagföring någon annan påföljd än böter inte skulle komma att ådömas och den misstänktes lagföring inte krävs ur allmän synpunkt.

Punkt 2 ger möjlighet till åtalsunderlåtelse i vissa konkurrens- och återfallssituationer. Åklagaren får sålunda underlåta åtal för brott som har förövats innan den misstänkte har dömts för annat av honom förövat brott eller till fullo har undergått straff eller annan påföljd för sådant brott och det är uppenbart att brottet i jämförelse med det andra brottet är utan nämnvärd betydelse för påföljden.

Enligt punkt 3 finns möjlighet till åtalsunderlåtelse i sådana fall där det av särskilda skäl är uppenbart att det inte krävs någon påföljd för att avhålla den misstänkte från vidare brottslighet och att det med hänsyn till omständigheterna inte heller krävs av andra skäl att åtal väcks.

Enligt punkt 4 kan åklagaren underlåta åtal för brott som uppenbarligen har begåtts under inflytande av sådan själslig abnormitet som avses i 33 kap. 2 § brottsbalken, dvs. sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan själslig abnormitet av så djupgående art att den måste anses jämställd med sinnessjukdom. Vidare fordras för åtalsunderlåtelse i detta fall dels att sluten psykiatrisk vård eller vård i vårdhem eller specialsjukhus för psykiskt utvecklingsstörda kommer till stånd utan lagföring, dels att åtal inte krävs av särskilda skäl.

De bestämmelser i RB som har behandlats här gäller oavsett gärningsmannens ålder. Beträffande ungdomar som vid tiden för brottet inte fyllt 18 år finns det dessutom särskilda bestämmelser om åtalsunderlåtelse i lagen

(1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

Vid sidan av bestämmelserna om åtalsunderlåtelse finns det olika bestämmelser om särskild åtalsprövning i vissa fall. Till dessa hör sådana bestämmelser i brottsbalken som föreskriver en lämplighetsprövning av åtalsfrågan vid vissa typer av brott. Vidare kan nämnas 13 § skattebrottslagen (1971:69), där en särskild åtalsprövning föreskrivs beträffande vissa skattebrott.

En lämplighetsprövning av åtalsfrågan är också föreskriven i lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).

Det är bara RÅ som har rätt att besluta om åtalsunderlåtelse enligt RB 20:7 punkt 3. Länsåklagarna – var och en inom sitt verksamhetsområde – beslutar om åtalsunderlåtelse dels enligt punkt 1 om svårare straff än böter är föreskrivet för brottet, dels enligt punkt 4.

RÅ har utfärdat olika cirkulär om åtalsunderlåtelse.

Bestämmelser om förundersökning i brottmål finns i 23 kap. RB och i förundersökningskungörelsen (1947:948). Enligt huvudregeln i 23 kap. 1 § RB skall förundersökning inledas så snart det finns anledning anta att ett brott som hör under allmänt åtal har förövats. Förundersökning behöver dock inte ske beträffande bl. a. bötesbrott (22 §). Förundersökning behöver inte heller inledas om förutsättningar finns för att lägga ned förundersökning enligt de nyligen beslutade reglerna i 4 a §. I denna paragraf, som trädde i kraft den 1 juli 1982, anges två särskilda nedläggningsgrunder.

Den första grunden avser s. k. disproportionsfall. Här förutsätts för att nedläggning skall få ske att en fortsatt utredning skulle kräva kostnader som inte står i något rimligt förhållande till sakens betydelse. Dessutom förutsätts att det kan antas att brottet i fråga inte skulle leda till någon svårare påföljd än böter.

Den andra särskilda nedläggningsgrunden i första stycket i den nya 4 a § gäller fall då det kan antas att åtal för brottet inte skulle komma att ske till följd av bestämmelser om åtalsunderlåtelse i 20 kap. RB eller om särskild åtalsprövning. En förutsättning för nedläggningsbeslut i dessa fall är att förundersökning inte krävs ur allmän synpunkt.

Det ankommer på åklagare att fatta beslut enligt 4 a §.

Enligt 23 kap. 3 § RB inleds förundersökning av polismyndighet eller åklagaren. Har den inletts av polismyndighet och är saken inte av enkel beskaffenhet skall ledningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren skall också annars överta ledningen när det är påkallat av särskilda skäl. När förundersökningen leds av polismyndighet får åklagaren meddela anvisningar rörande undersökningens bedrivande.

Fråga om ansvar för brott som hör under allmänt åtal får enligt bestämmelser i 48 kap. RB upptas av åklagare genom strafföreläggande och av polisman genom föreläggande av ordningsbot. Vid strafföreläggande

bestäms ett bötesstraff efter vad åklagaren anser brottet förskylla. För ordningsbot gäller de bötesbelopp som RÅ bestämt.

Lekmannamedverkan inom rättsväsendet i övrigt

Domstolsväsendet

Av ålder har lekmän deltagit i rättskipningen i allmän underrätt. Sedan år 1977 deltar nämndemän också i dömandet i hovrätt. En motion om lekmannamedverkan i bl. a. HD avslogs av riksdagen år 1981 (JuU 1981/82:10, rskr 44).

Nämndemän finns också i länsrätt, kammarrätt, mellankommunala skatterätten och försäkringsrätterna.

Domstolsverket leds av en styrelse vari ingår lekmän.

Polisväsendet

I alla polisdistrikt finns polisstyrelser med förtroendeledamöter. På regional nivå förekommer visst förtroendemannainflytande på polisverksamheten genom länsstyrelsens styrelse. Centralt utövas lekmannainflytande genom att rikspolisstyrelsen leds av en styrelse med bl. a. förtroendevalda ledamöter.

Våren 1981 fattade riksdagen ett principbeslut om riktlinjer för polisens uppgifter, utbildning och organisation m. m. (prop. 1980/81:13, JuU 24, rskr 210). Det praktiska genomförandet av reformen har anförtrotts en parlamentariskt sammansatt kommitté. 1981 års polisberedning (Ju 1981:02; Dir. 1981:27).

När det gäller fördelningen av uppgifter mellan polisstyrelsen i plenum och polischefen är det enligt riksdagsbeslutet en utgångspunkt att man eftersträvar en ordning som innebär att den förtroendevalda polisstyrelsen förvandlas från ett i huvudsak rådgivande organ till ett i egentlig mening styrande organ för polisen. Polisstyrelsen i plenum bör således fatta de långsiktiga besluten om fördelningen och användningen av resurserna inom polisdistriktet och handlägga bl. a. viktigare frågor om organisation och verksamhetsplanering. Med verksamhetsplanering förstås inte bara den grundläggande prioriteringen av insatserna mellan olika verksamhetsgrenar utan också den allmänna inriktningen av varje verksamhet för sig. I polisstyrelsens allmänna ledningsfunktion ingår inte polisverksamhetens utövande i det särskilda fallet, och den i egentlig mening operativa polisledningen skall liksom f. n. även i fortsättningen utövas av polischefen eller honom underställt polisbefäl.

På regional nivå skall enligt riktlinjerna för polisreformen medborgarinflytandet ankomma på länsstyrelsens styrelse. I likhet med vad som skall gälla i fråga om de lokala polisstyrelserna skall frågor som gäller polisledning

i det enskilda fallet inte ankomma på den regionala förtroendemannastyrelsen.

I samband med beslutet om en polisreform tog utskottet också upp frågor om prioriteringar inom den brottsförebyggande verksamheten. Utskottet underströk betydelsen av att åklagarväsendets synpunkter beaktas både i fråga om den mera långsiktiga planläggningen av resursanvändningen och när det gäller uppkommande frågor om mera tillfälliga omdisponeringar. Utskottet ansåg att det borde vara en uppgift för poliserledningen att överväga frågan om ändamålsenliga rutiner för samråd i dessa hänseenden på t. ex. distriktsnivå och regional nivå.

Riksdagen följde utskottet, och beredningen har anförtrotts uppgiften.

Frågans tidigare behandling

Inom strafflagberedningen, som tillsattes år 1938, fördes tanken fram att RÅ skulle ha möjlighet att samråda med ett mindre kollegium av lekmän vid prövningen av särskilt känsliga frågor om åtalseftergift. Kollegiet skulle bara ha rådgivande uppgifter. Yttranden hämtades in över den promemoria i vilken beredningen – utan att lägga fram något förslag – hade diskuterat frågan. Tanken avvisades i allmänhet. Därefter stannade strafflagberedningen för att inte förorda lekmanamedverkan hos RÅ (SOU 1948:40, s. 38, SOU 1953:17 s. 119 f, 133).

Frågan togs också upp av 1968 års brottmålsutredning som hade till uppdrag att utreda frågan om formerna för handläggning av mål angående vissa lindrigare brott m. m. I betänkandet (SOU 1974:27) Mindre brott föreslog utredningen bl. a. att tillämpningsområdet för strafföreläggande skulle vidgas. Utredningen diskuterade också vilka konsekvenser dess förslag skulle få för lekmanamedverkan i rättskipningen. Den erinrade om att en ökad användning av strafföreläggande för med sig att lagföringen av den mindre brottsligheten i stor utsträckning flyttas från domstolarnas sessionssalar till åklagarnas tjänsterum, där den inte är föremål för allmän insyn.¹ Även på andra områden – t. ex. i fråga om utrymmet för åtalsunderlåtelse – kunde enligt utredningen utvecklingen medföra att åklagarnas funktioner inom rättskipningen ytterligare byggs ut. Mot denna bakgrund ansåg utredningen att någon form av lekmanamedverkan inom åklagarväsendet kunde vara motiverad. Utredningen förutsatte att det inte

¹ I ett föredrag med rubriken Vem förvaltar rättvisan? har Knut Sveri diskuterat denna utveckling och lämnat följande uppgifter. Samtliga beslut i frågan om någon var skyldig till brott fattades år 1940 av domstol. År 1950 fastlades 42,2 % av besluten av domstol och övriga av åklagare. År 1980 fattades 18,9 % av besluten av domstol, 31,2 % av åklagare och 49,8 % av polis (Rapport fra Kontaktseminariet 2-4.12.1981 utg. av Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi). Att en utvidgning av strafföreläggandeinstituttet kan innebära att lekmannainflytandet i form av nämndmedverkan minskar diskuterades av första lagutskottet år 1968 (ILU 1968:37 s. 56).

kunde bli fråga om att låta lekmän ta del i avgörandet av enskilda ärenden som ankommer på åklagare. Verksamheten skulle i stället kunna inriktas på de mera principiella riktlinjerna för arbetet samt information om åklagarnas verksamhet. Utredningen diskuterade olika modeller för organisationen av en sådan medverkan men lade inte fram något definitivt förslag.

I en proposition som bl. a. grundade sig på förslag av 1968 års brottmålsutredning uttalade departementschefen att han inte ansåg det påkallat att man då tog upp frågan om lekmanamedverkan inom åklagarväsendet (prop. 1975/76:148 s. 175).

Inom åtalsrättskommittén, som tillkallades år 1970 med uppdrag att utreda frågan om underlåtande av åtal, togs frågan också upp. Kommitténs majoritet ansåg att man inte borde diskutera frågan närmare, medan en minoritet förordade att den utreddes vidare (SOU 1976:47 Färre brottmål).

Pågående utredningsarbete

År 1979 tillsatte RÅ en arbetsgrupp som skulle se över delar av åklagarväsendets organisation. Gruppen, som kallade sig åklagarutredningen, överlämnade i april till RÅ promemorian Åklagarväsendets organisation. RÅ har lämnat över promemorian till regeringen och förklarat att han i allt väsentligt ställer sig bakom vad som förs fram i den. F. n. remissbehandlas promemorian.

Åklagarutredningen har bl. a. föreslagit att de nuvarande 21 länsåklagarområdena minskas till 13 regioner. Av avgörande betydelse för förslaget är enligt utredningen att det innebär att de regionala åklagarna får större möjlighet att utöva sina lednings- och tillsynsfunktioner. Andra förslag gäller bl. a. åklagarnas behörighet och principerna för fördelningen av brottmål mellan regional och lokal nivå.

Den 2 september 1982 bemyndigade regeringen chefen för justitiedepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av RÅ:s kansli. Utredaren bör enligt sina direktiv (Dir. 1982:84) bl. a. överväga de principiella och praktiska förutsättningarna för ett medborgarinflytande i fråga om RÅ:s funktioner när det gäller administrationen av åklagarväsendet och anvisningsverksamheten.

Remissyttranden

Utskottet har remissbehandlat motionsförslaget. Yttranden har kommit in från RÅ, hovrätten för Övre Norrland, rikspolisstyrelsen (RPS), Sveriges advokatsamfund, Föreningen Sveriges statsåklagare, Föreningen Sveriges åklagare, Föreningen Sveriges länspolischefer och Föreningen Sveriges polischefer. De två sist nämnda föreningarna har lämnat ett gemensamt yttrande. Nämndemännens riksförbund har beretts tillfälle att yttra sig men har inte hört av sig.

RÅ anser att det f. n. knappast finns något nämnvärt utrymme för lekmannainflytande inom åklagarväsendet i det i motionen avsedda sammanhanget. *Hovrätten för Övre Norrland, RPS, Sveriges advokatsamfund och Föreningen Sveriges åklagare* avstyrker bifall till motionen i dess helhet. *Föreningen Sveriges statsåklagare* förordar lekmannamedverkan hos RÅ och tillstyrker att frågan därom utreds men anser att det inte finns skäl att nu överväga lekmannamedverkan hos länsåklagarna; i vart fall bör enligt föreningen erfarenheter av lekmannamedverkan hos RÅ avvaktas. Liknande inställning har *Föreningen Sveriges länspolischefer* och *Föreningen Sveriges polischefer*. De anser att frågan om medborgarmedverkan hos RÅ kan vara värd att övervägas ytterligare men att förslaget om lekmannamedverkan hos länsåklagarna inte bör föranleda någon ytterligare åtgärd.

RÅ, som framhåller att han begränsar sitt yttrande till lekmannamedverkan inom det område som motionärerna har föreslagit, erinrar om att åklagarna i princip har en absolut åtalsplikt. De kan också – anser han – sägas ha en absolut förundersökningsplikt.

Han anför vidare att på många håll rättsväsendets resurser inte har räckt till under senare år. Frågan hur man skall prioritera användningen av dem har därför blivit angelägen, och i takt med en stigande arbetsbelastning och knappare medelstillgång har den blivit alltmer trängande. I sammanhanget pekar han också på att prioriteringsfrågorna har uppmärksamrats av åklagarutredningen. (Åklagarutredningens arbete behandlas ovan under rubriken Pågående utredningsarbete.)

Enligt RÅ rymmer prioriteringsfrågorna inom åklagarväsendet vidare aspekter än som kan synas framgå av motionen. De tar sikte på åtalsstadiet men man har också, anser RÅ, att beakta förundersökningsstadiet.

Redan på åtalsstadiet förekommer det visserligen – fortsätter RÅ – prioriteringar i den meningen att vissa mål är s. k. förtursmål. Som exempel på sådana mål nämner han mål i vilka det förekommer tvångsmedel och mål mot ungdomar och anför vidare att dessa "prioriteringsfall" dock är noga angivna i lagen. Därutöver finns det enligt RÅ ingen rätt för åklagaren att göra några skönsmässiga bedömningar av innebörd att somliga, för åtalsbeslut klara, brottmål läggs åt sidan utan åtgärd för att han skall få tid att ägna sig åt annan brottslighet, som ännu inte har kommit till åtalsstadiet. Han framhåller vidare att åklagaren har en tjänsteplikt att se till att färdigutredda brottmål inte ligger och blir preskriberade på hans bord.

RÅ går därefter in på reglerna om åtalsunderlåtelse och särskild åtalsprövning (jfr ovan under rubriken Åtalsunderlåtelse m. m.) och uttalar att de till viss del är processekonomiskt betingade. Hit hör enligt RÅ främst bestämmelserna i 20 kap. 7 § första stycket 2 RB, men även punkt 1 kan enligt RÅ räknas hit. I övrigt – anför RÅ – är reglerna så utformade att åtalsunderlåtelser eller utgången av prövningen i det särskilda fallet görs beroende av vilka åtgärder som trätt eller träder i stället för en lagföring, om åtal är påkallat ur allmän synpunkt etc.

RÅ:s cirkulär på området präglas enligt RÅ i stor utsträckning av de motiv som har lämnats i samband med lagstiftningen, och i den mån bestämmelserna är processekonomiskt betingade har man enligt RÅ i cirkulären tagit den hänsyn härtill som följer av bl. a. lagmotiven. Här efter anför RÅ följande.

Att nu överväga om nya riktlinjer för åtalsprövningarna skall utformas under inflytande av ett prioritetstänkande torde få ses som en tveksam åtgärd. De kriminalpolitiska tankar som ligger bakom de regler som inte är uteslutande processekonomiskt betingade kan knappast nu föras åt sidan till följd av påverkan av den samhällsekonomiska situation som ytterst aktualiserar prioriteringsfrågorna. När det gäller de processekonomiska reglerna torde knappast några allmänna, närmare riktlinjer kunna utformas, såvitt gäller den bestämmelse som utan tvivel är den allra viktigaste, nämligen den i 20 kap. 7 § första stycket 2 RB, eftersom det här ytterst blir fråga om en bedömning i det enskilda fallet av rekvisit som "uppenbar" och "nämnvärd". Däremot är det angeläget att allmänt erinra åklagarna om den möjlighet till resursbesparingar som detta lagrum öppnar. Så sker också fortlöpande från RÅ:s sida. Tillfällen till resonemang i processekonomiska frågor ges vid de årliga statsåklagar- och chefsåklagarmötena samt vid de inspektioner som RÅ och biträdande RÅ företar vid åklagarmyndigheterna.

RÅ erinrar vidare om att han vid skilda tillfällen tagit upp prioriteringsfrågorna inom åklagarväsendet. I samband med fjolårets anslagsframställning framhöll han att statsmakterna, för det fall att anslagsbegränsningarna inom åklagarväsendet fortsätter, måste vara beredda att godta en ordning som inte överensstämmer med den nuvarande synen på samhällets brottsbekämpande verksamhet; det blir då nödvändigt att tillskapa regler som i viss omfattning gör det möjligt för åklagarna att på grund av bristande resurser underlåta att beivra brott.

Den del av yttrandet som gäller åtalsstadiet avslutar RÅ med att uttala att det torde framgå av vad han anför att det f. n. finns föga eller intet utrymme för medverkan av lekmän inom åklagarväsendet på åtalsstadiet; om – mot RÅ:s förmodan – regler tillskapas som gör det möjligt för åklagarna att på grund av bristande resurser underlåta att beivra brott kan enligt RÅ dock förhållandet möjligen bli ett annat.

RÅ tar därefter upp förundersökningsstadiet och anför att förhållandet i viss mån är annorlunda där. Även om förundersökningsplikten är absolut torde nämligen enligt RÅ utrymmet för prioriteringar vara större där än på åtalsstadiet. Att så är fallet framgår också – anför RÅ – av åtskilliga uttalanden i budgetsammanhang. I sammanhanget hänför sig RÅ också till ett uttalande år 1970 av departementschefen i direktiven till åtalsrättskommittén. Enligt detta skulle principen att samhället genom utredning, lagföring och straff eller andra tvångsätgärder skall ingripa mot varje känd lagöverträdare ha passerats av tiden.

RÅ erinrar också om att det i budgetpropositionerna under senare år har uttalats att det åligger polisen att löpande prioritera insatserna mot olika sorters brottslighet. Först på senare tid – anför han vidare – närmast i samband med departements- och riksdagsbehandlingen av propositionen om polisens uppgifter, utbildning och organisation m. m. (prop. 1980/81:13), har frågan om åklagarväsendets medverkan i prioriteringsfrågorna blivit uppmärksammas. I sammanhanget erinrar han också om att utskottet – vid sin behandling av den propositionen – pekade på vikten av att åklagarväsendets synpunkter beaktas både i fråga om den mera långsiktiga resursanvändningen och när det gäller uppkommande frågor om mera tillfälliga omdisponeringar (JuU 1980/81:24 s. 16).

Härefter anför RÅ följande.

Genom den från strikt förundersökningsrationell synpunkt egendomliga ordning som består i att det är åklagaren som ansvarar för förundersökningarnas slutliga utformning och innehåll men polisen som förfogar över utredningsresurserna kommer frågan om hur de samlade resurserna på polis- och åklagarsidan skall sättas in mot olika slags brott att även i fortsättningen företrädesvis behandlas inom polisstyrelserna, låt vara att det numera torde stå klart att åklagarväsendet därvid måste ges medinflytande.

Avslutningsvis drar RÅ mot bakgrund av den nyss beskrivna ordningen och med tanke på att lekmannainflytande redan finns inom polisstyrelserna den slutsatsen att frågan om lekmanamedverkan inom åklagarväsendet på förundersökningsstadiet inte torde komma att bli aktuell.

Hovrätten för Övre Norrland redogör ingående för frågans tidigare behandling. Hovrätten erinrar också om att åtalsrättskommittén föreslog att möjligheterna till åtalsunderlåtelse enligt RB skulle utvidgas avsevärt men att departementschefen tagit avstånd från förslaget i den delen (prop. 1981/82:41, JuU 21 och 33). Hovrätten konstaterar också att lekmannainflytandet i domstolarna har ansetts särskilt värdefullt när det gäller påföljdsvalet. Därefter anför hovrätten att lekmannainflytandet över påföljdsfrågorna skulle ha minskat om man genomfört åtalsrättskommitténs förslag att utvidga möjligheterna att underlåta åtal. Då hade det enligt hovrätten funnits skäl att överväga någon form av lekmannainsyn på "åklagarplanet", även om man samtidigt kunde befara att en sådan medverkan skulle motverka effektiviteten i åklagarverksamheten, försämra enhetligheten i bedömningarna och medföra ökade kostnader för administration m. m. Hovrätten hänför sig också till det förhållandet att regeringen under riksmötet 1975/76 inte funnit det påkallat att ta upp frågan (prop. 1975/76:148) och anser att det inte kommit fram några nya skäl att införa lekmanamedverkan inom åklagarväsendet.

RPS anför inledningsvis att sakliga skäl för en lekmanamedverkan hos RÅ inte synes finnas. Enligt RPS är de anvisningar som RÅ meddelar i

realiteten en omskrivning av de intentioner som kommit till uttryck i beslut av regering och riksdag.

Beträffande de brottmål som anhängiggjorts i underrätt och fullföljs av RÅ till HD anser RPS att det torde ligga i sakens natur att värdet av deltagande av lekmän kommer att bli begränsat. Avgörandet av frågan huruvida ett mål skall föras till HD kräver – anför RPS – stor kunskap och ingående kännedom om lagstiftning och praxis. Bevisvärderingsfrågor, skälighetsbedömningar och de särskilda kunskaper i övrigt som lekmän skulle kunna tillföra RÅ är enligt RPS här av mindre betydelse.

RPS anför vidare att åklagarmyndigheternas arbetsuppgifter och dessas inriktning står i ett visst beroendeförhållande till de prioriteringar och arbetsinsatser som görs inom polisen. Därigenom utövar enligt RPS den lekmanamedverkan som förekommer vid polisstyrelserna indirekt inflytande på åklagarnas verksamhet.

I sammanhanget erinrar RPS om lagen (1981:324) om medborgarvittnen, som, liksom lekmännens medverkan i polisstyrelserna, enligt styrelsen tillgodoser en lekmannainsyn i polisens verksamhet.

Avslutningsvis anför RPS att en vidare och mer direkt medverkan av lekmän hos åklagarmyndigheterna förmodligen skulle vara av ringa värde och kanske öka risken för onödigt byråkrati och längre handläggningstider.

Enligt *Sveriges advokatsamfund* synes motionärernas förslag vara baserat på att åklagare skulle ha befogenhet att underlåta åtal för visst brott under motivering att hans tid och resurser åtgår till insatser mot annat brott. Av 20 kap. 7 § RB framgår – anför samfundet – att åklagarna inte har sådana befogenheter. Redan av detta skäl saknas enligt samfundets mening det av motionärerna påstådda behovet av lekmanainflytande inom åklagarväsendet.

Föreningen Sveriges statsåklagare behandlar först frågan om lekmanamedverkan hos RÅ och därefter frågan om lekmanamedverkan hos länsåklagarna.

Vid sin behandling av den första frågan uttalar föreningen efter en genomgång av RÅ:s uppgifter att i princip en enda tjänsteman uppenbarligen har tillagts ett starkt inflytande över rättsutvecklingen. Föreningen anser att det är väl värt att man överväger frågan om lekmanainflytande vid den centrala punkt inom samhällets rättsväsende som beslut om riktlinjer är. Enligt föreningen bör man då särskilt beakta mer långsiktig planering av resursanvändningen.

Föreningen betonar att den inte förordar att lekmän skall ha inflytande över åklagarnas rättsliga beslut i enskilda mål och anför vidare att en lekmanamedverkan hos RÅ kan vara av värde när det gäller besvärliga avvägningar som måste göras på högsta nivå inom åklagarväsendet.

Därutöver öppnar enligt föreningen en sådan medverkan möjlighet till medborgerlig insyn i åklagarverksamheten vilket kan vara ägnat att öka förtroendet för åklagarväsendet. Föreningen anser vidare att lekmannamedverkan kan bidra till att åklagarnas roll i rättsväsendet mer allmänt klagörs och till att de krav som verksamheten ställer blir öppnare belysta.

Föreningen går därefter in på RÅ:s uppgift att utfärda anvisningar och uttalar att anvisningarna kan få starka verkningar i kriminalpolitiskt avseende dels genom att de får djupgående effekter på handläggningen av enskilda betydelsefulla mål, dels genom att de påverkar ett stort antal mål – vart och ett för sig måhända av mindre betydelse. Som exempel nämner föreningen RÅ:s rekommendationer om åtalsunderlåtelse för innehav av narkotika. Sedan RÅ först angivit riktlinjer på området kunde han enligt vad föreningen anför konstatera att de lett till att praxis utvecklats i en olämplig riktning, och han nödgades då ändra rekommendationerna. I båda lägena var, anför föreningen, riktlinjerna starkt vägledande. Och enligt föreningen gäller detsamma en mängd andra riktlinjer för åtalsunderlåtelse. Det kan, anför föreningen, gälla åtalsunderlåtelse för ungdomar, psykiskt störda, vissa typer av brott etc. Föreningen nämner också att föreskrifter har lämnats om handläggningen i ärenden om ifrågasatta brott av polismän.

Föreningen tar särskilt upp de anvisningar för ledningen av förundersökningar i brottmål som RÅ har meddelat i samråd med RPS (RÅ:s cirkulär C 1:95). Föreningen anför att anvisningarna omedelbart ledde till bl. a. att beslut om husrannsakan hos enskilda personer i betydande utsträckning fördes över från åklagare till polismän – något som enligt föreningen får anses principiellt och sakligt vara av betydelse för den enskildes rättssäkerhet. Föreningen uttalar vidare att det torde vara anledning att överväga om inte sådana anvisningar, om vilka det rätt kontroversiella uppfattningar inom åklagarväsendet, borde utfärdas under förtroendemannainflytande. För denna ståndpunkt talar enligt föreningen skäl som i viss mån är analoga med skäl som ligger till grund för 2 kap. 12 § första stycket regeringsformen.¹

Föreningen tar också upp den befogenhet RÅ har att för olika brott bestämma vilka belopp som skall tas upp som ordningsbot. RÅ:s senaste beslut i ämnet (SFS 1981:716) innebär enligt föreningen bl. a. att tidigare gällande bötesbelopp fördubblats. Föreningen anför vidare att beslutet – mot bakgrund av att personer bötfälls genom ordningsbot i ca 200 000 fall om året – starkt återverkar på rättsutvecklingen och även på polisverksamheten. Härtill kommer enligt föreningen att de belopp som RÅ har fastställt blir starkt vägledande för åklagarnas beslut om strafföreläggande i ett mycket stort antal fall och för domstolarnas rättstillämpning i bötesärenden.

¹ I paragrafen finns föreskrifter om hur begränsningar kan göras i flertalet av de i regeringsformen angivna fri- och rättigheterna. I första stycket uppställs – med några undantag – krav på lagform.

Föreningen anför att lekmannainflytande i denna del av RÅ:s verksamhet givetvis är motiverat.

Föreningen behandlar också RÅ:s roll vid bekämpande av den tyngre och svårutredda brottsligheten och nämner som exempel på brott som kan hänföras till denna kategori ekonomiska brott, grövre narkotikabrott, våldsbrott – grövre sådana – och våldsbrott mot kvinnor eller barn. Föreningen konstaterar att det finns möjligheter för RÅ att i olika former lämna åklagarna vägledning för effektiv förundersökning etc. Även om, anför föreningen vidare, utvecklingen av utredningsmetoder m. m. i dessa avseenden nu främst bedrivs av de regionala åklagarna i samverkan med andra samhällsorgan – skattemyndigheter, polis, kronofogdemyndigheter, tull etc. – skulle en lekmannainsyn hos RÅ över denna utveckling vara av värde för åklagarväsendet i de sammanhang detta måste hävda sin rätt. Initiativkraften hos RÅ skulle enligt föreningen förstärkas.

I fråga om RÅ:s organisatoriska uppgifter anför föreningen att RÅ inom sitt kansli kan påbörja, genomföra och själv bedöma utredningar om djupgående organisationsförändringar inom åklagarväsendet, vilka också får betydande återverkningar för bl. a. samverkan med andra samhällsorgan. Föreningen tänker närmast på det förslag som åklagarutredningen nyligen lagt fram. (Förslaget behandlas ovan under rubriken Pågående utredningsarbete.) Enligt föreningen uppfattas förslaget som starkt kontroversiellt inom åklagarväsendet, framför allt för att man befarar att det kan medföra direkt skadliga verkningar för utredningar av komplicerad ekonomisk och annan tyngre brottslighet. Föreningen anför att lekmannamedverkan vid RÅ:s verksamhet av detta slag synes starkt motiverad och ägnad att ge en vidare syn på organisationsfrågan än en rent åklagaradministrativ.

Föreningen diskuterar också RÅ:s inflytande över prejudikatbildningen och anför att RÅ i kraft av sin ställning ensam kan styra vilka mål som åklagarna skall föra till HD:s avgörande. På det sättet får RÅ enligt föreningen ett direkt inflytande över prejudikatbildningen i brottmål. Föreningen anser att det givetvis är av värde med en insyn från lekmän i denna del av verksamheten, även om det enligt föreningen inte kan vara tal om att lekmannainflytandet skulle kunna göras gällande i det enskilda målet.

Föreningen tar också upp frågan om kostnader för lekmannamedverkan hos RÅ. Föreningens bedömning är att kostnaderna inte torde vara sådana att de kan påverka bedömningen av frågan om att införa lekmannamedverkan.

Föreningen tar avslutningsvis upp frågan om lekmannamedverkan hos länsåklagarna. Föreningen uttalar att länsåklagarna inte har möjlighet att lämna anvisningar till distriktsåklagarna. Visserligen, anför föreningen vidare, verkar länsåklagarna var och en inom sitt område för en enhetlig rättstillämpning hos åklagarna vid utredningar och processverksamhet, särskilt när det gäller användningen av tvångsmedel i form av frihetsberö-

vande, åtalsbeslut och fullföljdsfrågor. Enligt föreningen är dock utrymmet för generella riktlinjer förhållandevis litet. När det gäller prioritering – långsiktig eller tillfällig – sker enligt föreningen en samverkan med polisen, där lekmannainflytande kan göra sig gällande.

Föreningen anför vidare att beslut i mål angående ifrågasatta brott av polispersonal tillställs de lokala polisstyrelserna, där insyn från lekmän finns, och att åtalade mål bedöms av domstol med nämndmedverkan.

Enligt föreningen finns inte utrymme för lekmanamedverkan i enskilda brottmål.

Avslutningsvis anför föreningen att en lekmanamedverkan hos samtliga länsåklagare skulle bli kostsam.

Föreningen Sveriges åklagare anser att det saknas utrymme för lekmanamedverkan inom åklagarväsendet. Enligt föreningen är sådana avvägningar och prioriteringar som motionärerna tar upp inte möjliga enligt gällande lagstiftning med absolut åtalsplikt.

Föreningen Sveriges länspolischefer och *Föreningen Sveriges polischefer* redogör inledningsvis för uttalanden om medborgarinflytande inom polisväsendet som gjordes i samband med polisreformen. (Lekmanamedverkan inom polisväsendet behandlas ovan under rubriken Lekmanamedverkan inom rättsväsendet i övrigt.) Hur medborgarinflytandet är anordnat inom polisväsendet är nämligen enligt föreningarna av intresse för bedömningen av motionen och då särskilt av förslaget om lekmanamedverkan hos länsåklagarna. När det gäller medborgarinflytande på lokal nivå inom polisväsendet återger föreningarna bl. a. ett uttalande av departementschefen enligt vilket polisstyrelsen i plenum bör fatta de långsiktiga besluten om fördelningen och användningen av resurserna inom polisdistriktet och handlägga bl. a. viktigare frågor om organisation och verksamhetsplanering. Med verksamhetsplanering skulle enligt departementschefen förstås inte bara den grundläggande prioriteringen av insatserna mellan olika verksamhetsgrenar utan också den grundläggande inriktningen av varje verksamhet för sig. Föreningarna erinrar vidare om att medborgarinflytande på regional nivå inom polisväsendet skall utövas av länsstyrelserna och att ett starkt medborgarinflytande har förutsatts i frågor om bl. a. resursfördelning och allmän inriktning av verksamhet som berör flera polisdistrikt.

Föreningarna återger också – liksom RÅ – justitieutskottets uttalande om betydelsen av att åklagarväsendets synpunkter beaktas både i fråga om den mera långsiktiga planläggningen av resursanvändningen och när det gäller mera tillfälliga omdisponeringar. Vidare anför föreningarna bl. a. att polisberedningen särskilt bör överväga frågan om lekmanamedverkan i övrigt inom rättsväsendet.

Av de uttalanden som sålunda gjordes i samband med att polisreformen beslutades anser föreningarna att det framgår att ett reellt medborgarinflytande kommer att finnas på frågor som aktualiseras i motionen.

Föreningarna tar därefter i skilda avsnitt upp frågan om medborgarinflytande hos RÅ och frågan om medborgarinflytande hos länsåklagarna.

I fråga om RÅ anför föreningarna bl. a. följande.

Någon verksstyrelse finns inte hos riksåklagaren. För denne gäller 1974 års åklagarinstruktion. Någon lekmannamedverkan när det gäller riksåklagarens uppgifter som åklagare eller i vad avser tillsynsverksamheten är knappast genomförbar eller önskvärd. Enligt åklagarinstruktionen har riksåklagaren befogenhet att meddela åklagarna anvisningar för deras tjänsteutövning. Dessa anvisningar kan ha stor principiell betydelse för rättstillämpningen och ha en räckvidd som sträcker sig utanför åklagarväsendet. Som exempel kan nämnas riksåklagarens cirkulär rörande handläggningen av narkotikamål och åtalsunderlåtelse för mindre förmögenhetsbrott. Vidare kan nämnas att riksåklagaren i vad avser ordningsbot beslutar om vilka brott som skall omfattas av systemet och de botbelopp som skall gälla. Ett sådant beslut har mycket stor räckvidd jämväl för allmänhet och polis. Riksåklagaren kan vidare initiera och ta ställning till organisatoriska förändringar inom åklagarväsendet utan något medborgerligt inflytande. Detta gäller även förslag som får stor betydelse för andra myndigheter och där samverkan på regional och lokal nivå är av mycket stor betydelse.

Av vad föreningarna anfört framgår, heter det vidare i yttrandet, att frågan om medborgarmedverkan hos RÅ – och då i vidare bemärkelse än vad motionärerna åsyftat – kan vara värd att ytterligare överväga.

Beträffande lekmannamedverkan hos länsåklagarna är föreningarna mera tveksamma. De uttalar i denna del följande.

Någon sådan medverkan i vad avser åklagaruppgifter i enskilda ärenden och tillsynsverksamheten kan knappast tänkas. I övrigt torde länsåklagare gentemot åklagarna i åklagardistriktet inte ha anvisningsrätt på samma sätt som riksåklagaren. Åtalsprövningar måste ske med utgångspunkt från gällande lagstiftning. Till vägledning härför gäller på sedvanligt sätt lagens förarbeten, riksdagsuttalanden och domstolsprejudikat. Tyngdpunkten av målen ligger klart på den lokala åklagarorganisationen. Vidare är att beakta de anvisningar rikspolisstyrelsen och riksåklagaren i samråd den 19 december 1979 fastställt beträffande vissa frågor i samband med förundersökningsledning. Av dessa anvisningar följer att polismyndighet är förundersökningsledare i omkring 2/3 av samtliga brottsbalksbrott. Vidkommande prioriteringsfrågor har lekmannamedverkan inom detta område ovan blivit belyst. Polisberedningen har således att ta ställning till denna fråga. Föreningarna finner således att motionärernas förslag om lekmannamedverkan hos länsåklagare inte bör föranleda ytterligare åtgärd.

Utskottet

I detta betänkande behandlas ett motionsyrkande om införande av lekmannamedverkan inom åklagarväsendet. Motionärerna förordar att lekmän knyts till riksåklagaren (RÅ) och länsåklagarna för att medverka vid beslut om riktlinjer för åtalsprövningar och prioriteringar.

Grundläggande bestämmelser om åklagare finns i 7 kap. rättegångsbalken (RB). Åklagarväsendet är organiserat i tre nivåer. Centralt finns RÅ.

regionalt länsåklagarmyndigheterna och lokalt distriktsåklagarmyndigheterna.

Åklagarnas egentliga arbetsuppgifter består i att föra talan om ansvar för brott som hör under allmänt åtal. Hit hör också sådana uppgifter som att leda förundersökning i brottmål och att pröva om åtal skall väckas.

RÅ är den högste åklagaren och leder åklagarverksamheten i landet. Han har både judiciella och administrativa funktioner. Till de judiciella funktionerna hör hans uppgift att vara allmän åklagare vid högsta domstolen. Han kan också utöva egentlig åklagarverksamhet genom att överta uppgifter från underordnade åklagare och genom överprövning av sådana åklagares beslut. RÅ bistår övriga åklagare med råd och upplysningar samt meddelar anvisningar (cirkulär) för deras tjänsteutövning. Han skall ägna särskild uppmärksamhet åt tillämpningen av bestämmelserna om åtalsunderlåtelse och om strafföreläggande. RÅ bestämmer för olika brott de belopp som skall tas upp som ordningsbot. Till RÅ:s rent administrativa uppgifter hör allmän planering, arbete med anslagsfrågor, personaladministration och rekrytering.

Det finns 21 länsåklagarmyndigheter. Varje länsåklagarmyndighet har en länsåklagare som chef. Han utövar ledningen av åklagarväsendet inom sitt område, i regel ett län, och skall se till att de lokala åklagarmyndigheterna fullgör sina skyldigheter. Länsåklagaren skall verka för att bestämmelserna om åtalsunderlåtelse och om annan särskild åtalsprövning samt om strafföreläggande tillämpas enhetligt och riktigt. Han utövar egentlig åklagarverksamhet bl. a. i mål där åklagaruppgiften är särskilt krävande. De tre största städernas åklagardistrikt ingår inte i någon länsåklagarmyndighets verksamhetsområde. De har en överåklagare som chef. Överåklagarna har i stort sett samma uppgifter som länsåklagarna.

Inom åklagarväsendet saknas direkt lekmannainflytande.

Som framgår av redogörelsen i det föregående har frågor om lekmanamedverkan inom åklagarväsendet aktualiserats från tid till annan i skilda sammanhang. Det är också en uppgift för en av regeringen nyligen tillkallad särskild utredare av överväga de principiella och praktiska förutsättningarna för ett medborgarinflytande i fråga om RÅ:s funktioner när det gäller administrationen av åklagarväsendet och anvisningsverksamheten.

Utskottet vill understryka att RÅ har mycket betydelsefulla uppgifter inom rättsväsendet. Detta gäller såväl i fråga om judiciella och motsvarande funktioner som beträffande administrativa frågor. Utskottet har särskilt fäst sig vid den inverkan på rättstillämpningen i stort som anvisningsverksamheten – såsom påvisats under remissbehandlingen av motionen – onekligen kan ha. På samma sätt kan RÅ genom sina omfattande administrativa uppgifter utöva ett starkt inflytande på resursanvändningen inom åklagarväsendet. I många avseenden är det enligt utskottets uppfattning här fråga om en verksamhet som lämnar utrymme för en meningsfull medverkan av lekmän. En sådan medverkan skulle också leda till en ökad insyn i åklagarväsendet

och därigenom vara ägnad att vidmakthålla allmänhetens förtroende för åklagarverksamheten.

Mot denna bakgrund välkomnar utskottet det initiativ till överväganden rörande ett medborgarinflytande hos RÅ som regeringen nyligen tagit. I linje med de tankar som bär upp motionsönskemålet bör emellertid enligt utskottets mening uppdraget utvidgas till att avse alla delar av RÅ:s verksamhet med undantag för den egentliga åklagarfunktionens utövande i det särskilda fallet. Uppdraget bör också avse övervägande av förutsättningarna för någon form av insyn när det gäller urvalet av de mål som förs till högsta domstolens prövning.

När det gäller det regionala åklagarväsendet vill utskottet erinra om att länsåklagarna i förhållande till lägre åklagare har bl. a. lednings- och tillsynsfunktioner av i viss mån liknande slag som RÅ har i förhållande till hela åklagarväsendet. Även om det också råder betydande olikheter i fråga om de uppgifter som åvilar RÅ och länsåklagarna kan det därför enligt utskottets mening finnas skäl att överväga förutsättningarna för någon form av lekmannainflytande också på regional nivå. Dessa skäl kan f. ö. få ökad tyngd om de förslag genomförs som den i det föregående nämnda åklagarutredningen lagt fram. Liksom beträffande RÅ:s verksamhet bör övervägandena inte ta sikte på medborgarinflytande på den egentliga åklagarfunktionens utövande i det särskilda fallet. Det bör ankomma på regeringen att avgöra om övervägandena skall göras i samband med översynen i fråga om RÅ eller i annat sammanhang.

Vad utskottet nu med anledning av motionen anfört om överväganden rörande medborgarinflytande inom åklagarväsendet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motion 1981/82:664 i här behandlad del (yrkande 11) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om överväganden rörande medborgarinflytande inom åklagarväsendet.

Stockholm den 9 november 1982

På justitieutskottets vägnar

LISA MATTSON

Närvarande: Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Karin Söder (c), Arne Nygren (s), Björn Körlof (m), Helge Klöver (s), Arne Svensson (m), Gunilla André (c), Karl-Gustaf Mathsson (s), Ulla-Britt Åbark (s), Sven Munke (m), Lars-Erik Lövdén (s), Hans Göran Franck (s) och Inger Wickzén (m).

